

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ambrosius Calepi||nus Bergomates: professor de||uotus
ordinis Eremitarum sancti Au||gustini: Dictionum
latinarum e greco || pariter diriuantiu[m]:
earu[n]de[m]q[ue] interpre||tationu[m] collector ...**

Calepino, Ambrogio

[Wien], 1512

VD16 VD16 C 227

V Ante N

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97871](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97871)

Vmbria regio Italiae: quā Pli. in sexta regione collocat
certo loci. ο.υ.β.ρ.ο. hoc est ab imbre: q̄ vmbria a gre
cis quasi vmbria dicantur: et omnium italie populorū an
tiquissimi inundatione terrarū imbribus suffulisse cre
dant. Vel dicta est vmbria ab vmbria: q̄ ea regio pro
pter altitudinē montium et vicinitatē apennini vmbrosa
sit. Luc. li. ii. Jussus sui pulso iā perdidit vmbria the
mo. Incipit vmbria ab apennino et vltra ac vsq̄ ad
finē adriaticū extendit multas preclara vetustissimis
oppidis. Sed in primis Sentino et sano foruzū. In
ea etiā sunt ipolerū: a quo nūc ea regio ducatus ipo
leranus dicit. Nursia: Reate Ameria: Tiphernū.
Fulgineū: Nuceria: Assisā: Tuderū: Marnia: Tre
centa vmbroz oppida Lucā debellasse reperiunt.

B Ante A

Vna aduerbiū acutur in fine ad differentiā ablatiui no
minis vnus et significat simul. Aliquē etiā in oratione
ponit. p̄ geminata: et habet q̄si eandē vim quā habz tū
et cum. Cice. Vna et id qd̄ facio. pbauit: vna et in hac
causa. p̄fecto neminē p̄ponendū mihi esse existimabit
Vncus fultis ab imo latere incuruus ac sese retroquē:
quo instrumētō puniebant dānati. Juuc. Impactus
scianus ducit vnco. huius diminutiū est vncinus.
Vncus a umincuruus: cuius cōposita sunt aduncus et
redūcus: q̄ duo Pli. li. x. cōplexus est dicit. Et acuta
volucris rostra eadē rapto viuētibus adunca col
lecta: recta: herbas ructibus: limāq̄ redunca vt suuz
generi. Hinc sūt adunco as: et inunco. Aug. in expo.
ps. Pars nostri cius superior: que supra partem in
feriorem adunatur.

Vncinatus vncinis armat. Cice. Nec v'ale asperis: et
lenib' armatis vncinatisq̄ cōplexis creta esse dicat
Vncia dicta est q̄ vna sit et duodecim partib' assis: A
quo semuncia: duo sextule: tertia pars vnctē. i. scri
puli octo: scilicet scripuli sex: septula scripuli quattuor.
Est etiā vncia mensurę genus exigue vñ et diminutiū
vnciola. Juuena. Vnciola p̄culcius habet: sed gillo
deuncem: partes quinq̄ suas ad mensuram inguinis
habet. Vñ quincūc vocamus vasculū quinq̄ vnciaz
capax. Var. Quincunces puro post decem pactas.
De alijs assis partibus vide in dictione as.

Vnciarū ab vncia deriuat: a quo semunciarū. Liii. lib.
vi. Semunciarū tantū ex vnciaro factū genus et i p̄
siones equas triennū.

Vnda pp̄ie pars aque in se collecta et in vnā partē ten
dens: dicta q̄ sit vna et in se coacta. Aliquē ponit p̄o
aqua: vt pars. p̄ toto. Quidius. Et terris miscuit vn
das. Huius diminutiū est vndula.

Vndosum mare dicitur fluctuosum.

Vndisonus a um: pe. cor. qd̄ vndis strepit: vñ mare vn
disonū dicit q̄ fluctuado sonitū reddat.

Vndinomus a um: pe. cor. qd̄ vndas. i. aquas vomit.

Vnda em̄ quādoq̄ p̄ aqua ponitur.

Vndatim aduerbiū significat fluctuatim vel ad vnda
rum similitudinem.

Vndo as: fluctuo: vndas facio: a quo sūt cōposita abū
do: exundo: inundo: et reddādo: de quibus supra in di
ctione abūdo dicitur.

Vndabādū mare apud Bellū dī abūdo vndas faciēs.

Vndulata vestis que sit et hircorū et caprarū pilis po
tius q̄ lanis q̄ ad vndarū similitudinē picta sit. Mā
et cymatilis vestis a fluctu vt apud Plau. et Quidiū
Dicebant p̄o et vndones quidā ciliū forezq̄ ab vn
dis q̄les mō in his reptis videmus q̄ tanq̄ a π.ο. το.υ
σ.υ.α.β.α.λ.λ.ε.ν. σ.υ.α.β.α.λ.λ.ε.ν. Q̄s appellam'
ceū origine ab illo vestis genere accepta: de qd̄ Pli.
ita scribit. Laue et p̄e coacte vestē faciunt. Erat ergo
symballocon: q̄si σ.υ.α.β.α.λ.λ.ε.ν. hoc est coacti ipse
ru potius q̄ retri cōditū. De vndone. Var. quoz

meminit. Var. de vi. pa. A q̄bulā dicit esse foruzū
p̄ginis ab eo q̄ duab' vndulatis togis est opertum:
p̄inde vt reges nri et vndulatas hircatas togas so
liti sint habere. Mon'. Var. in q̄ vndulatū noue. p̄
puro posuit: ita sit: vt vndulata vestis aliud gen' sit
fortasse q̄ cymatilis a fluctu dicta.

Vnde aduerbiū: q̄si de quo vno loco: vt vnde venis. In
terdū significat a quo. Virg. Venus vñ latinū. Inter
dū ponit. p̄ ad qd̄. Terē. in heau. Vñ petis aurū. vñ
mibi lapidē: q̄rum est op' vñ sagittas: Inq̄ Doza.
Hic venuste deest putas vel dicas mihi esse. Quint.
Vñ hunc illi animū: et alibi. Vñ tantū virū ceco?
Vndeus et vndeliber: significat ex vno quouis loco: sic
Vndeuginti vno dēpto de vngiti qd̄ est (vndeūq̄.
dece et nouē: a quo vndeugessimus. Sic vndetriginta
vndetrigesimus: vndecētesimus: vndemillesimus.

Vngo is n̄ cū: et vnguo is qui cū p̄m Puscia. q̄i vnuz
ago. Vngēdo em̄ copulat atq̄ vñt caro: a quo sunt
composita inungo et perungo.

Vngentū qd̄ et vnguentū dicit nō est illa tenar cōposi
tio q̄ chirurgi vñt ad vulnera curāda: sed cōmixtio
diuersorū odorū addito oleo aut balsamo ad vngēda
corpora deliciaz et luxurie cā inueta. Vñ in canticis.
Vdor vnguetoz et vnoz sup oia aromata. Plau. Non
possunt oēs olere vnguetā erotica P̄o. p̄. th. Juris cō
sul. scribit vnguetā esse q̄ voluptatis et valetudinis cā
cōparant. Sed hęc magis medicamentā dicunt. Ser
ait hoc nomen vnguentū nō recipit u. sicut nec vngo
vnguen vero u. habere.

Vngūe idē qd̄ vnguetū: et accipit. p̄ omni eo qd̄ succum
habet: et q̄ aliqd̄ vngui p̄t. Pli. Epiphoras bubulo
seuo cū oleo cocto allinūt. Ceruini conu onis scabi
cies eodē vngue sanat. Vñ q̄ dicit vngūe ab vncto
deduci: et esse vnctū pingue in suis dorso siue arungia
vel seū. Halla. Sumes tātundē vnguinis: qd̄ voca
mus arungia vel seū. Persius. Sḡnilece crasso vitia
Vnguetarius q̄ vnguetā p̄ficat ac (rūt vngue pulres.
vedit: q̄ a grecis myropola dicit. Varo. i. expo. facies
vnguentū cōpositū ope vnguetariū.

Vnctū significat illud pingue qd̄ in porci dorso molli
est. Col. lib. vii. Frigoris fomēta adhibent capite et
spina repētī adipe vel vncto linunt. Persius adiectū
ue posuit: vncta vixisse patella semp.

Vnguis maf. generis ab vnguo is: q̄ politus et trallucē
dus sit: et quasi vnctus: et est pp̄ie eoz aialū: q̄ digi
tos habet sepatos vt sūt boies simig: aues. Pli. An
gues simig imbricati sunt hoib' lati: rapaq̄ vñt ce
ter' recti: vt canib' h̄er eū q̄ a crure pleriq̄ depēdet
Vñ de aquila. Angues quoq̄ hinc generi inuertū.

Vnguis morbus est oculorū: quem greci pterygium
vocant. de quo supra.

Vngula ab vnguis denotiatiū est: non diminutiū:
Huis formā diminutiū habeat: et dī de bis q̄ digitis
carēt. Pli. In quadrupedibus solidas habet vngu
las: q̄ nō sunt cornigera. Vñ. Via digitos habet que
pedes excepto elephāto. Hinc em̄ informes numero
quidē quinq̄: sed indiuisi ac leniter p̄tereti: vngulicq̄
nō vnguib' similes. Quis. quoz idem fecit: dū Jo
descripsit et bouis effigie in primā formā redeuntem:
Vngulaq̄ i quinos delapsa absumit vnguis. Sib'
vngulis pueriale est qd̄ significat oibus virib': ma
nuūq̄ pedūq̄ et conatu totū corpore vt etiā vngues
qui sunt in extremitate collocati intendant: q̄s Pli.
existimat esse summas neruoz claufulas. Cice. lib. ii.
tusc. Toto corpore atq̄ oibus vngulis: vt dicit con
tentioni vocis afferunt.

Vngucula dimi. ē: de bis tm̄ dī q̄ vngues h̄t. Vñ a
tenuis vnguculis dicimus: p̄ eo qd̄ est ab ifāta: ab
ineite etate: a pueris ab incunabulis. Cice. Vtrulo.
Sed p̄ta reipm̄ q̄ mihi a tenuis vngucules cognit'

Vngulanos **Lato** vocavit: q magnos vngues habet ac scabros qñ vngulia similitores q vnguibus.
 Vngulum angulā significat: qd̄ ideo quidā appellatur putant: q̄ sicut in digito vnguis carne: ita in illo gema vel signum aliquod auro clauditur.
 Vngulata vestis ab vngulis: hoc est annulis. Vngulū em̄ ofcoꝝ lingua (vt ait Festus) pulcoꝝ vocabat: vel etiam dici potest ab vnguibus.
 Vnus numeri principiu est. **Quis.** Vnus erat toto nature vultus i orbe: Quē dixere chaos. Aliqñ dicit solus. **Plaut.** Vnus tū domi erā z fores erāt clausē. In qua significatione qñq; gēō iungit. **Pli.** Accipē/ser vnus oim squāmis ad os versis cōtra aquā natā/ do meat. Aliqñ accipit p̄ primo. **Virg.** Cadit z rī/ p̄heus iustissimus vnus: Qui fuit in reueris. Scīdū auctore **Dicō.** ad **Damali.** q vnus est numeri: cum dicim⁹ vnus hō: vnus equus. **Abi** autē alius vel tertius nō pōt iungi: vnus si dicat: non numeri: sed vniuersitatis est nomē: vt si dicam⁹ vnū solem: hic vnus ita dicit: vt alius vel tertius addi non possit. Vnus est em̄ sol multo magis de⁹ cū vnus dicit nō numeri: sed vniuersitatis vocabulo nuncupat. i. qui p̄pterea vndicitur: q̄ alius nō sit.
 Vnus z alter significat duos: sicut alter z tertius **Tacit⁹** Sed z alter z tertius dices p̄tatione coeternū absumit
 Vnicus singularis vt p̄henit est vnica auis. hinc fit aduerbiū vnice singulariter: vt dilect te vnice.
 Vnusquisq; aliquis vnus: vnusquisq; dicitio vniuersalis. **Anulq;libet z vnusquisq; idē significat qd̄ quilibet omni loco: ex omni parte: ex omni regione.**
 Vnanimis z vnanimus vtroq; mō dicit. p̄ eo q̄ vni⁹ anti mi ē: z vni⁹ sentētie cū altero: vñ z vnanimē p̄sensum dicimus cū amicōꝝ p̄cordia est: hinc vnanimitas.
 Vnicaulis herba q̄ vnū caule habet: nec i ramos spargit
 Vnicolor: penultima correpta vnus coloris.
 Vnicornis generis masculini siue **Vnicorn⁹** z vnicor/niū declinari pōt. p̄ aialū qd̄ vnicū in fronte cornu longū gerit: qd̄ ad sara limat: z cū ipso p̄forat elephante **Grece** monoceros dicit. **Idoc** aial vt **Alberus** inq̄ est moderate quantitatis: buri coloris: z sisse in duo vngule pedis: in desertis habitans.
 Vnicuba penul. cor. mulier q̄ cū vno tñ viro concūbit.
Dicō. **Megat** anteq; religio nra fulgeret in mundo vnicubas seip̄ habuisse inter matronas decus.
 Vnigenitus filius q̄ vnicus est: quasi solus genitus nec fratrem vllum habuit aut sororem.
 Vniculus q̄ z monocul⁹: q̄ vnū tāñ h̄z oculū. **Plau.**
 Vnicocole salue. **Grece** monophthalmos dicit.
 Vniura pe. cor. q̄ vnū dūtaxat virū coniugem habuit.
Dicō. **Vniura** anna inducit semp̄z teunās.
 Vniuersus quasi ois ad vnū versus. i. sine aliqua excep/ tione: z in singulari quidē idē est qd̄ totus: vt vniuersus ager: vniuersus exercit⁹. In plurali significat oēs coniunctim **Nam** si dicimus sibi omnes domicilium constituerūt: intelligitur domiciliū sibi vnū quēq; cō/ stituisse. Si vō dicimus vniuersi sibi domiciliū p̄st/ rauerūt: significat: oēs simul vnū sibi. p̄ oib⁹ domiciliū fecisse. **Hinc** fit in vniuersis: qd̄ significat vniuersalr.
 Vniuersale qd̄ ad vniuersos p̄tinet: vniuersalitas gene
 Vniuo cū pe. cor. cuius z nomē cōmune est: (ralitas. z eadē substantie ratio: qd̄ grece synonimū dicit: sicut equiuocū cui⁹ nomē tñ cōmune est: sed substantie di/ uersa rō: z a grecis homonymon appellat: hō z equi vniuo ca sunt: q̄ sub vno aialis noie cōprehēdunt: et eadē est vtriusq; substantia: hō verus z hō pictus eq̄ uoca sunt: q̄ de vtroq; aial p̄dicat: sed substantia eoz diuersa est. **Si** a matic dicit homonyma esse: q̄ voce sed nō significatōe cōueniūt: vt nepos est fili⁹ filij vel luxuriosus. Synonyma q̄ nō voce: sed significatōe cōueniūt: vt cūlis z gladi⁹. **Hic** vniuo co as: penult

ma correpta z vniuoce.
 Vneco fructus arboris similis terrestribus fragis z arbor: ipsa etiam vneco dicit folio citro similis fructo/ sa: pomū in bonoz est. Ideoq; vneco dicit q̄ vnū tāñ mandī possit. **Grece** comarū vocat: lapini arbucum.
 Vnio ia iui itū cōiungo: quasi vnū facio: vnde vniit an/ imi qui sunt vnus voluntatis.
 Vnio omis: modo cōcordiā significat. **Aug.** **Hā** hoc se/ ri posse in tanta animoz vnione quis dubitet: mo do margaritā q̄ in conchis nulli duo reperiant indiscr/ ti inquit **Pli.** Dos ois vnionū est in cādoze: magni tudine orbe leuore z pondere.
 Vniū populi q̄ mari cronio vicini **Caspiū** accollit quos quidā turcos vocari existimāt sunt hungari.
 Vnq; aduerbiū significat aliquo tēpore: quasi vno quīs tempore: a quo nunq̄.

D Ante O

Voces dicunt ea oia que sonant. **Non** em̄ sit **otto** **to** **vo** **co**: qd̄ est voco. **Virg.** fractasq; ad litora voces
 Vocula pe. cor. diminut. parua vox. **Lice.** ad **D.** **Fraxē.**
 Quāto molliores sunt et delicatiores in cāru flexio/ nes ac felle vocule q̄ certe z seuerē. **In**terduz ponit p̄ detractōe. **Idē.** **D.** **Lelio.** **Si** incurrit hęc nostra laur⁹ nō solū in oculos: s̄ tā etiā in vculas maliuoloz.
 Vocabulū dicit quo res singule nominant.
 Vocalis et hoc vocale qd̄ est sonozum et summe vocis.
Pli. **li.** **viii.** **Rane** quoq; vltra solitū vocales: sicut si/ gna tēpētatis: vñ vocales s̄ dicit: q̄ p̄ se voces sa/ cūret sine his litteralis vor. p̄ferri nō pōt. **Hinc** se/ miuocales q̄ s̄ dimidiatū vocalis sonū h̄nt. **Scīdū** est q̄ qñ dicitio finit in vocalē h̄nt longā s̄ sequēs in cipiat a vocali illa finalis breuis est: vt ilio alto.
 Vocalitas cōsonantia: quā grece euphonia vocant.
 Vocifero significat cū dolore siue indignatōe maiore vocē emitto. **In**terdū sine effectu vehemētē exclamo
 Voco cas clamo: vt **Goca** o parios. **Hic** vocare appella re. **Lactā.** **lib.** **iii.** q̄ si deū naturā vocant: q̄ p̄uertas naturā potius q̄ deū noiare. **Itē** **In**uitare: vñ voca/ tores dicit: sicut quib⁹ inuitādi datū est negociū siue qui p̄ se vocāt ad cēnas. **Pli.** **In**uitat ad regis cēnā venit: indignatōis **Prolemo** ac vocatores suos ostendēt: vt diceret a quo eoz inuitatus esset. **Ille** ar/ repto e foculo carbone extinguit imaginem in pariete delintrauit: **Itē** p̄scere seu dēdere. **Iuue.** **Bis** quingē ta dedit tāñ vocat ille pudicā. **Itē** denūciare. **Virg.** **li.** **j.** **geoz.** **Tū** comit plena pluuia vocat improba vo/ ce. **Dul⁹** cōposita sunt aduoco: auoco: cōuoco in vnū voco: cōgrego. **Lice.** **lib.** **j.** **cul.** **Qui** dissipatos hoies congregauit: z ad societatem vtrū conuocauit. **Lice** uoco: vñ dicit q̄ voco: deuoco: euoco: muoco: puoco: puoco: qd̄ est oēs voco: reuoco: retrouoco: z leuoco: que habet penul. correptā.
 Vocito as: pe. cor. frequēter voco. **Plau.** in cap. **Deci** mū vocitatus est post vos vidistis tindaro.
 Vocatiuus casus dicitur est q̄ p̄ cū vocamus.
 Vogifonus siue vigifolus lacus in patuino agro.
 Volo as: ppriū ē alas habētū vt **Volar** ille p̄ aera ma gnū **Remigio** alarū. **Trāsser** etiā ad alta q̄ celeriter currit: vt nauis volat: fama volat: z huiusmodi pro celeriter vadit. **Terz.** **Ne** frustra illic expectet vola. **Hinc** veluolū mare dicit. **Eius** cōp̄sota sunt aduo/ lo: qd̄ est iurta: vel aliquo volo. **Pli.** **li.** **r.** **In** agrū vo/ lateranum palumbū vis e mari quorānis aduolat.
 Vuolo alio volo circūuolo. **Idē** in codez. **Hec** vnq; tam longo naues: tang cōtinuo cursu recedūt a ter/ ra vt nō circūuolent eas apodes **Vuolo** deorsum volo: auolo extra vel in alto volo. **Vnde** p̄ translationē **Lice.** **L. Erulo.** **Quia** altius me euolare voluerit. **Vuolo:** iteryolo: obuolo: p̄trauolo: puolo celeriter